

Australijos lietuvių bendruomenė mini 75-etį: susipažinkite su tautiečiais virtualioje parodoje

Šiemet Australijos lietuvių bendruomenė švenčia garbingą sukaktį – 75-uosius gyvavimo metus. Sudėtingomis sąlygomis susiformavusi, bet stipri Australijos lietuvių bendruomenė aktyviai puoselėja lietuvybę, laikosi tradicijų, jas perduoda iš kartos į kartą. Bendruomenė veikia įvairiose srityse ir, kas ypač svarbu, deda dideles pastangas išsaugoti emigravusių lietuvių kolektyvinę atmintį. Lietuviško paveldo išsaugojimas yra aktualus ne tik diasporai, bet ir Lietuvos valstybei.

Lietuvos centrinio valstybės archyvo informacija

Australijos lietuvių bendruomenės pirmininkės Rasos Mauragis iniciatyva, veiksmingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas prasidėjo dar 2022 m., pasirašius Lietuvos centrinio valstybės archyvo, Australijos lietuvių bendruomenės ir Australijos lietuvių archyvo trišalį Bendradarbiavimo susitarimą. 2023 m. lapkričio mėn. bendradarbiavimas įgavo pagreitį – Lietuvos centrinio valstybės archyvo darbuotojos apsilankė Australijos lietuvių archyve (toliau – ALA) Adelaidėje. Komandiruotės metu bendrauta su ALA archyvare savanore Daina Pocius bei jai padedančiomis savanorėmis Jūrate Grigonis, Birute Beal, Edita Meškauskaite, dirbančiomis archyve. Buvo surengti susitikimai ir pokalbiai su Pietų Australijos lietuvių bendruomenės prezidentu Aleksu Talansku. Apsilankymo Australijos lietuvių archyve, įsikūrusiame Adelaidės lietuvių katalikų centre, metu buvo atrinkti eksponatai būsimai virtualiai parodai.

Pirmieji lietuviai Australijos krantus pasiekė XIX amžiuje ir XX amžiaus pradžioje,

gausesnės migracijos sulaukta 1925–1927 m. Atvykėliai ieškojo geresnio gyvenimo, dirbo pramonėje, vertėsi amatais, kūrėsi didžiuosiuose miestuose, tokiuose kaip Sidnėjus ir Melburnas.

Didžiausia lietuvių emigracijos banga į Australiją kilo po Antrojo pasaulinio karo Vakarų Europoje, kai daugelis lietuvių bėgo nuo sovietų, nacių okupacijos, tremčių ir žiaurumų, ieškodami saugaus prieglobsčio toli nuo tėvynės. Didžioji dalis emigrantų apsistojo perkeltųjų asmenų (DP) stovyklose Vakarų Vokietijoje, kur buvo apgyvendinti visi „displaced persons“ – išvietinti asmenys, populiariai vadinami dipukais. Iš ten lietuviai vyko į kitas šalis, taip pat ir į Australiją.

Po Antrojo pasaulinio karo Australijoje buvo tik 7,5 mln. gyventojų. Trūko darbo jėgos, tad Australijos vyriausybė 1947 m. pakvietė emigrantus iš Europos atvykti į Australiją ir joje nuolat apsigyventi. Į Australiją buvo kviečiami vykti viengungiai vyrai ir moterys nuo 18 iki 45 metų. Nesitikėdama pritraukti daug anglakalbių emigrantų iš Britų salyno, Australijos vyriausybė sudarė sąlygas į Australiją emigruoti karo pabėgėliams iš įvairių šalių. Pirmieji ne britų kilmės emigrantai, 1947 m. lapkričio mėn. Jungtinių Amerikos Valstijų kariniu laivu The General Stuart Heintzelman atvykę į Australijos Frimantlo (Fremantle) uostą, buvo: 439 lietuviai, 262 latviai ir 142 estai. Per kitus septynerius metus į Australiją iš Europos atvyko virš 9 000 lietuvių, kurie sukūrė ir iki šių dienų išlaikė vieną didžiausių aktyviai veikiančių tautinių bendruomenių šalyje.

Atvykę į Australiją, lietuviai susidūrė su naujos aplinkos iššūkiais. Daugelis jų pradėjo dirbti fizinius darbus pramonės ir žemės ūkio sektoriuose. Nepaisant ekonominių ir kultūrinių sunkumų, lietuviai iš naujo baigė mokslus ir pradėjo kurti savo bendruomenes, siekdami išsaugoti tautinį identitetą, kalbą ir tradicijas. Lietuvių katalikų bažnyčia taip pat buvo svarbus traukos centras, padėjęs išlaikyti kultūrinius ryšius.

1950 m. įkurta Australijos lietuvių bendruomenė tapo svarbia organizacija, kuri koordinavo lietuvių veiklą visoje šalyje. Kūrėsi įvairūs sporto klubai, tautinių šokių kolektyvai, mokyklos. Buvo leidžiami lietuviški laikraščiai, organizuojami lietuvių kultūros festivaliai, parodos, literatūros vakarai.

Minėdami Australijos lietuvių bendruomenės 75-metį, Lietuvos centrinis valstybės archyvas kartu su Australijos lietuvių archyvu kviečia prisiminti Australijos lietuvių įsikūrimo ir įsitvirtinimo senajame žemyne istoriją ir pradeda visus 2025-

uosius truksiantį dešimties virtualių parodų ciklą, skirtą Australijos lietuviams. Pristatoma virtuali paroda „Australijos lietuviai. I dalis“ susideda iš trijų skyrių: „Lietuviai perkeltųjų asmenų (DP) stovyklose. Pasirengimas kelionei į Australiją“, „Kelionė laivais“, „Migrantų stovyklos Australijoje. Dvejų metų sutartis“. Didžiąją parodos eksponatų dalį sudaro ALA saugomi rašytiniai ir fotodokumentai. Už jų atvėrimą plačiajai visuomenei esame dėkingi Dainai Pocius, kuri pasidalijo ir savo šeimos archyvo nuotraukomis. Esame labai dėkingi Australijos lietuvių bendruomenės pirmininkei Rasai Mauragis ir jos broliui Linui Kubiliui, padovanojusiems archyvui savo giminės albumą, kuriame yra tarpukario Lietuvos valstybės ir visuomenės veikėjo Stasio Šilingo ir jo šeimos nuotraukos, taip pat nuotraukų negatyvus, kuriuose yra užfiksuota Šilingų giminės istorijos dalis. Dalį šio albumo nuotraukų išvysite parodoje.

Jaučiame didelį profesinį susidomėjimą Australijos lietuvių archyve saugomais šaltiniais – jie mažai tyrinėti, unikalūs, parodantys lietuvių emigracijos raidą. Pirmą kartą atveriame juos Lietuvos visuomenei ir istorijos mylėtojams.

Virtualią parodą „Australijos lietuviai. I dalis“ kviečiame apžiūrėti čia.

Pirmąją ir antrąją parodos dalis rasite:

„Australijos lietuviai. II dalis“

„Australijos lietuviai. III dalis“